

MILIEU- en ARBOZORG

THEMADAG NL – POMS

Datum: woensdag 9 februari 2000

Plaats: Congrescentrum Rolduc Kerkrade

Inhoud:

- 1. Doelstelling**
- 2. Algemene kenmerken Arbo- en Milieuproblematiek**
- 3. Onderwerpen**
- 4. Uitwerking in hoofdlijnen**

1. Doelstelling

- A. Toelichting, uitleg, discussie en verdieping aangaande de onderwerpen en de gewenste methodische aanpak daarvan binnen onze organisatie..**

- B. Bevorderen van uniformiteit, zowel in denken als in handelen aangaande de Arbo- en Milieuproblematiek.**

- C. Aangeven van prioriteiten.**

2. Algemene kenmerken.

- A. De Arbo- en Milieuproblematiek is niet geïsoleerd te beschouwen en als incident op te lossen. De problematiek infiltreert in volle omvang in alle bedrijfsprocessen en afdelingen.**
- B. Oplossingen en verbeteringen kunnen uitsluitend worden gerealiseerd op basis van herkenning en erkenning van de problematiek en een breed draagvlak zowel binnen als buiten de organisatie.**
- C. Als basis en vertrekpunt voor alle ingebrachte onderwerpen geldt de nationale wet- en regelgeving op de gebieden Arbo en Milieu. Deze wetgeving aangevuld met KL-voorschriften definieert de minimale randvoorwaarden waarbinnen de verschillende bedrijfsprocessen binnen NL PMS moeten plaatsvinden.**
- D. De wet- en regelgeving op de vakgebieden Arbo- en Milieu is complex en zeer omvangrijk en neemt qua omvang en impact sterk toe.**
- E. Defensie is als overheidsorganisatie een commitment aangegaan om zich te houden aan de eerder genoemde wet- en regelgeving. Defensie heeft als overheidsbedrijf een voorbeeldfunctie op zich genomen.**
- F. Door de overheid worden met nadruk en in toenemende mate instrumenten ingezet om toe te zien op de handhaving en naleving van de wet- en regelgeving. Er heeft een duidelijke aanscherping plaatsgevonden waarbij het gedogen van wettelijk strijdige zaken niet meer wordt getolereerd.**
- G. De toezicht houdende instanties zoals het Min. van VROM en de Arbeidsinspectie (AI) beschikken over instrumenten en bevoegdheden om corrigerende maatregelen af te dwingen binnen opgelegde termijnen.**
- H. Er is (nog steeds) een aanzienlijke discrepantie tussen de strikte en letterlijke interpretatie van de wetgeving en de dagelijkse operationele praktijk in bedrijven. Dit is een breed voorkomend en landelijk probleem. NL POMS is wat dit fenomeen betreft niet uniek.**

- I. **De Arbo-wet schrijft voor, weliswaar in algemene zin, dat de werkgever moet streven naar verbeteringen in de arbeidsomstandigheden, zodat het arbeidsrisico en het daaruit voortvloeiende ziekteverzuim en mogelijk arbeidsongeschiktheid tot het minimum worden beperkt. Het probleem hierbij is dat de verwachtingen en mogelijkheden sterk uiteen kunnen lopen. In hoeverre kunnen en moeten bovenwettelijke voorzieningen worden gehonoreerd.**

3. Onderwerpen.

- 3.01 Arbo-wet**
- 3.02 Risico-inventarisatie en Evaluatie IR/E**
- 3.03 RSI-problemen (computerhardware en computergebruik)**
- 3.04 Milieuhandhavingsinspecties van Min. van VROM**
- 3.05 Strontium Chromaat onderzoek door ARBODKL**
- 3.06 Blootstelling JP8 dampen straalcabine onderzoek ARBODKL**
- 3.07 Klimaatonderzoek administratieve ruimtes onderzoek ARBODKL**
- 3.08 Asbesthoudende onderdelen 'spare parts'**
- 3.09 Asbestvoorlichting door ARBODKL**
- 3.10 Blootstelling aan asbeststof in de werkplaatsen**
- 3.11 CE markering en keuring Arbeidsmiddelen**
- 3.12 Etikettering Gevaarlijke Stoffen**
- 3.13 Veiligheidsadviseur Transport Gevaarlijke Stoffen**

- 3.14 Wettelijke verplichting Registratie Gevaarlijke Stoffen**
- 3.15 Arbojaarplan en Arbojaarverslag**
- 3.16 Arbeidsinspectie, handhaving en boeteregim**
- 3.17 Spotpainten, stralen en schuren in de Preserveringswerkplaats**
- 3.18 Opslag van verf en oplosmiddelen en de verfaanmaakruimte**
- 3.19 BARK (radioactieve materialen)**
- 3.20 NATO – LAS/IROM - DGW&T milieuprojecten en financiering**
- 3.21 KIWA-keuringseisen stalen ondergrondse opslagtanks**
- 3.22 Keuring heftrucks en overig Material Handling Equipment**
- 3.23 Grijs Arbozorg financiering door de KL**
- 3.24 SMiKL en MUP (Milieu uitvoeringsplannen)**
- 3.25 ‘Drijver der Inrichting’ en relatie met Milieu-handhavingsinspecties**
- 3.26 LAS/IROM Milieumatrix NL POMS**
- 3.27 B.B.A.**
- 3.28 (res.) .....**
- 3.29 (res.) .....**
- 3.30 (res.) .....**

01. ARBO-wet

De ARBO-wetgeving is opgebouwd uit drie te onderscheiden documenten:
(van globale kaderwetgeving naar meer gedetailleerde verplichtingen)

- a) ARBO-wet (kaderwetgeving)
- b) ARBO-regelingen
- c) ARBO- beleidsregels

Medio 1996 is de ARBO-wet aangenomen algemeen van toepassing verklaard. Recentelijk is de ARBO-wet inhoudelijk aangepast en op verzoek van het bedrijfsleven op een aantal punten vereenvoudigd. Er was vanuit het bedrijfsleven grote kritiek op de administratieve belasting die de uitvoering van de wet met zich mee bracht.

In de nieuwe ARBO-wet is er o.a. geen verplichting meer voor het jaarlijks opstellen van de ARBO-jaarplannen en de ARBO-jaarverslagen.

Opmerking:

Binnen NL POMS is de afspraak gemaakt deze beide documenten wel als 'tool' om de arbeidsomstandigheden te verbeteren te handhaven. Er ontstaat een duidelijk inzicht in de geplande en uitgevoerde activiteiten.

Belangrijke thema's (voor NL POMS) waar de ARBO-wet zich over uitspreekt zijn:

- Periodiek bedrijfsoverleg
- Organisatie van de BHV
- Risico-Inventarisaties en Evaluaties
- Randvoorwaarden aangaande de inrichting van de werkplekken
- Registratie ongevallen
- Ziekteverzuimbeleid
- Bedrijfsnoodplan
- Veiligheid Arbeidsmiddelen, Verplichting CE-markering
- Etikettering
- Registratie Gevaarlijke Stoffen

De ARBO-wet inclusief de ARBO-regels en ARBO-besluiten zijn op de sites als informatie beschikbaar. Het instituut NIA/TNO geeft overzichtelijke publicaties uit en de informatie is eveneens op CD-ROM beschikbaar.

De overheid geeft ook bindende richtlijnen uit aangaande specifieke onderwerpen zoals:

CPR 15-1: Opslag Gevaarlijke Stoffen

CPR 9-1: Opslag in ondergrondse stalen tanks

(CPR = Commissie Preventie Rampen)

NEN 1010 en NEN 3410

Zowel de CPR als de NEN-bladen zijn bindend voor de bedrijfsvoering

AI: de door de Arbeidsinspectie uitgegeven Arbeidsinformatiebladen. De voor NL POMS relevante AI's worden aangekocht en verspreid over de sites. De Arbeidsinformatiebladen zijn niet bindend maar geven een praktisch invulling hoe in specifieke gevallen aan wettelijke voorschriften kan worden voldaan. Het staat de werkgever vrij een andere passende oplossing te realiseren.

Nagenoeg al deze wettelijke voorschriften zijn van recente datum. De sites zijn gerealiseerd begin jaren tachtig. Dit betekent dat NL POMS zich op een aantal zaken niet kan conformeren aan de actuele wetgeving. De bedrijfsprocessen en de infrastructuur passen zich niet gelijktijdig aan met de vernieuwde wetgeving.

---

opmerkingen:

02. Risico-inventarisaties en Evaluaties RI/E.

Medio 1996 zijn er op alle sites en ook op de Staf in Coevorden RI/E's uitgevoerd. Met als basis de uitkomsten van de RI/E zijn er verbeteringsvoorstellen ingebracht en daarna ook uitgevoerd. Het recente onderzoek van de ARBODKL op de site Vriezenveen aangaande de kwaliteit van het binnenklimaat in de administratieve ruimtes is nog een resultaat van het destijds gehouden RI/E onderzoek.

Alle RI/E rapportages zijn ter beoordeling voorgelegd aan de ARBODKL (destijds ARBODKL in oprichting) en ook formeel goedgekeurd. De organisatie heeft voldaan aan datgene dat de ARBO-wet als verplichting heeft opgelegd.

De ARBO-wet schrijft voor dat een RI/E zonder uitzondering een verplichting is en dat een RI/E door een gecertificeerde ARBO-dienst moet zijn goedgekeurd. Een RI/E moet periodiek worden herhaald of opnieuw worden uitgevoerd indien de bedrijfsprocessen aanzienlijk zijn gewijzigd. Door wijzigingen in de bedrijfsprocessen kan een RI/E ook per deelterrein worden herhaald. Het begrip periodiek wordt in de ARBO-wet niet nader gedefinieerd.

Het niet hebben van een goedgekeurde RI/E kan leiden tot een boete zonder waarschuwing vooraf door de Arbeidsinspectie. Er wordt groot belang gehecht aan de invoering en implementatie van een RI/E.

Het opstellen van een volledige RI/E is zeer arbeidsintensief. Er is assistentie nodig van de ARBODKL en een volledige medewerking van alle afdelingen op een site.

De ARBODKL heeft de GM verzocht om de RI/E opnieuw uit te laten voeren. De vraag is of een geheel nieuwe RI/E moet worden uitgevoerd of dat bepaalde facetten opnieuw in beeld moeten worden gebracht.

E.e.a. is ook aan de orde geweest in het overleg met de DC op de site Brunssum. Een nieuwe RI/E heeft de volgende voordelen:

- voldoet aan de wettelijke vereiste periodiciteit
- sluit aan op het herhaalde verzoek van de ARBODKL
- problemen worden systematisch in beeld gebracht
- er wordt een duidelijk fundament gelegd onder verbetering van arbeidsomstandigheden
- thematisch en goed overleg tussen dienstleiding en personeel

---

opmerkingen:

03. RSI.

De ARBO-wet schrijft voor dat de werkplek zodanig moet zijn ingericht dat RSI of soortgelijke klachten niet voor mogen komen.

De Arbeidsinspectie heeft voor de inrichting van de computerwerkplek een zogenaamd Arbeids-Informatieblad opgesteld.

De ARBODKL heeft alle relevante informatie gebundeld in een aparte KL-brochure en deze brochure is ruim verspreid binnen de organisatie.

De informatie-voorziening omtrent RSI en de gewenste inrichting van computerwerkplekken is m.i. toereikend. Het probleem is waarschijnlijk niet het weten maar het doen.

Alle hard ware zoals beeldschermen, stoelen e.d. voldoen aan de wettelijke eisen.

Aanvullende voorzieningen zoals grotere beeldschermen, filters, scroll muizen, voetenbankjes, polsmatten e.d. zijn niet wettelijk voorgeschreven en afdwingbaar maar in veel gevallen redelijk en billijk.

Aanvragen kunnen in principe worden gehonoreerd op zogenaamde 'case by case' basis.

Omdat e.e.a. niet wettelijk afdwingbaar is zouden deze voorzieningen moeten worden gefinancierd uit de zogenaamde 'Grijze Arbozorg'. Voor dit doel wordt jaarlijks een budget aangevraagd en toegekend door C/NATCO.

---

opmerkingen:

04. VROM Milieu-handhavingsinspecties.

Alle NL POMS sites zijn recentelijk door het Min. van VROM geïnspecteerd op de naleving van de milieuwetgeving. De inspecties waren gericht op de voorzieningen die wettelijk noodzakelijk zijn voor de bescherming van de bodem en het grondwater en op de juistheid en volledigheid van de milieuvergunning. Het betrof dus een beperkte en gerichte inspectie.

Belangrijke aandachtspunten:

- stalen ondergrondse opslagtanks
- vloeistofdichtheid betonvloeren wasplaatsen
- betonvloeren bosstations
- lekvoorzieningen van de ondergrondse tanks t.p.v. vulpunten
- opslagdepot gevaarlijk afval
- opslag van verf en oplosmiddelen

De inspecties hebben er o.a. toe geleid dat op de site Brunssum alle door de KIWA afgekeurde ondergrondse tanks binnen een door VROM gestelde termijn zijn vervangen.

Ook andere ontbrekende of onvoldoende functionerende voorzieningen, zoals genoemd in de VROM correspondentie, zijn inmiddels aangebracht of zijn hersteld.

Al deze voorzieningen op zowel de site Brunssum als op de overige sites zijn Nationaal gefinancierd. Dit is onder tijdsdruk besloten maar niet algemeen geldend voor de toekomst.

De milieuhandhavingsinspecties zullen ook in de toekomst worden uitgevoerd. Door het Min. van VROM worden steeds verschillende thema's uit de milieuwetgeving op de agenda geplaatst om te worden geïnspecteerd.

Door de Staf NL POMS is, medio oktober 1999, aan LAS/IROM gevraagd om alle door VROM aangemerkte milieu-manco's op te lossen voor alle sites. Dit is een logische actie omdat de sites onderling nauwelijks verschillen en dat gesignaleerde problemen zich ook voordoen op andere NL POMS sites.

De inspecties worden regionaal aangestuurd. Dit resulteert in accent verschillen tussen de verschillende regio's.

---

opmerkingen:

05. Strontium Chromaat-onderzoek ARBODKL.

Chromaathoudend stof is schadelijk voor de gezondheid. Min of meer per toeval werd ontdekt dat in onderhoudswerkplaatsen van de Klu de grenswaarden aan chromaathoudend stof in aanzienlijke mate werden overschreven. Dit was de aanleiding voor aanvullend onderzoek op de NL POMS sites.

Dit stof komt vrij tijdens onderhoudswerkzaamheden zoals stralen, schuren en slijpen aan geschilderde voertuigen. De chemische stof Chromaat komt voor de primers die worden gebruikt.

Aanvankelijk bestond het vermoeden dat binnen NL POMS geen grenswaarden zouden worden overschreden. Door de ARBODKL is onderzoek uitgevoerd op de sites Vriezenveen en Brunssum. De uitkomsten en aanbevelingen kunnen ook van toepassing worden verklaard op de site Eygelshoven. In beide locaties wordt de grenswaarde in aanzienlijke mate overschreden en zijn er aanvullende maatregelen nodig zowel op korte als op de langere termijn.

De ARBODKL heeft aangaande deze zaak uitleg gegeven op de site Vriezenveen. Er is aandacht besteed aan zowel de korte termijn oplossingen als de meer structurele oplossing door aanpassing van de infrastructuur.

Korte termijn voorzieningen:

- Indien mogelijk buiten werken
- PBM's beschikbaar stellen en ook gebruiken
- Scherp toezicht op het gebruik van de PBM's
- Regelmatig schoonmaken van de werkplaats, bij voorkeur niet met vegers maar met stofzuigers en de zogenaamde 'natte methode'.
- 1x per jaar de werkplaats industrieel en professioneel laten reinigen opm. het bestaande recirculatie systeem van ventilatie en verwarming is gelet op de aard van de werkzaamheden in de Preserveringswerkplaats feitelijk een verhoogd gezondheidsrisico.

Lange termijn maatregelen:

- Aanbrengen van een gesepareerde werkruimte, scheiding van werkzaamheden
- Gereedschap met bronafzuiging

Deze laatste zogenaamde 'Dongense oplossing' is voorgelegd aan LAS/IROM voor realisatie op de beide eerder genoemde sites.

Dit project wordt met andere milieuvoorzieningen, zoals die door VROM zijn opgelegd, via DGW&T en LAS/IROM voorgedragen voor directe NATO-financiering. MOD-NL gaat deze voor POMS noodzakelijke aanpassingen niet voorfinancieren.

De sites zijn recentelijk middels een voortgangsrapportage geïnformeerd over de huidige stand van zaken van deze projecten.

---

opmerkingen:

06. Blootstelling JP8 dampen in de straalcabine.

Tijdens de voorbereidende werkzaamheden aan een brandstoftrailer in de straalcabine komen er schadelijke JP8 dampen vrij.

Dit is als geur duidelijk waarneembaar. Om het probleem te objectiveren is aan de ARBODKL gevraagd e.e.a. te onderzoeken en te toetsen aan de wettelijk toegestane normen en grenswaarden.

Het onderzoek van de ARBODKL geeft aan dat de uittredende dampen weliswaar aanwezig zijn maar ver onder de grenswaarden liggen. Er treden tijdens de normale werkzaamheden geen gezondheidschadelijke effecten op.

Het toepassen van de voorgeschreven PBM's is in de straalcabine een vanzelfsprekendheid en een voorwaarde.

Veel door de ARBODKL uitgevoerde onderzoeken worden uitgevoerd op de site Vriezenveen. Onderzoeken op meerdere sites is overbodig gelet op de onderlinge overeenkomsten tussen de sites. De site Vriezenveen wordt gekozen uit puur praktische overwegingen en de goede contacten die er zijn met de ARBODKL in Ermelo.

---

opmerkingen:

07. Klimaatonderzoek administratieve ruimtes.

Op de sites zijn er regelmatig klachten over de kwaliteit van het klimaat in de kantoorruimtes. Dit is veelvuldig kenbaar gemaakt door het personeel tijdens de R/E onderzoeken. Gelet op het algemene beeld tijdens de R/E onderzoeken is aan de ARBODKL gevraagd een meer gericht onderzoek uit te voeren naar de achtergronden van de klachten. De klimaat-problemen zijn voor een deel verklaarbaar vanuit het volgende:

- minimale ontwerp en bouwkundige eisen vanuit de NATO-criteria
- industriële werkomgeving
- een deel van de kantoren is hierdoor noodgedwongen inpandig
- permanente huisvesting is porto cabines

Deze zaak is ook door de ARBODKL onderzocht met het verzoek de dienstleiding te adviseren over mogelijke verbeteringen.

De conclusie is dat er niet zozeer sprake is van wettelijke overtredingen maar dat de situatie op veel plaatsen verre van ideaal is en verbeterd kan worden. Omdat er van wettelijke tekortkomingen geen sprake is, moet e.e.a. worden gefinancierd vanuit de 'Grijze Arbo-zorg' en is financiering niet vanzelfsprekend.

Aandachtspunten uit het rapport van de ARBODKL:

- aanbrengen van zonweringen waar dat gevraagd wordt en redelijk is
- plaatsen van thermosstatische radiatorcransen
- aanbrengen van isolerende beglazing
- frequenter, beter en professioneel laten schoonmaken van kantoren en met name de linoleumvloeren en de bureaus.
- plaatsen van een airco-installatie in gebouw R op de site Vriezenveen gelet op zijn bijzondere locatie t.o.v. de naastgelegen houtstofinstallatie
- aanbrengen van mechanische ventilatie in ruimtes waar naast veel personen ook veel computerapparatuur is geplaatst
- doorvoeren van een rookverbod in de kantoren

---

opmerkingen:

08. Asbesthoudende onderdelen.

Het toepassen en verwerken van asbesthoudende frictiematerialen zoals koppelingsplaten en remvoeringen voor voertuigen zwaarder dan 3500 kg is wettelijk (nog steeds) toegestaan. De permissie beperkt zich uitsluitend tot de bovenstaande situatie. In alle andere gevallen is asbest verboden.

De Europese Commissie heeft recentelijk besloten dat met ingang van 2002 alle asbesthoudende producten worden verboden, dus ook voor de frictiematerialen. De industrie heeft waarschijnlijk reeds nu maar zeker op dat tijdstip goede alternatieven beschikbaar.

Van US-zijde wordt serieus getracht het aantal asbesthoudende onderdelen te beperken. Zowel in aantal als in soort. Recentelijk is hierover een schrijven ontvangen van USAREUR resp. HQ/CEGE.

Het vermoeden is echter dat de asbesthoudende onderdelen zich niet beperken tot de genoemde frictiematerialen. De asbesthoudende materialen op onverwachte plaatsen geven grote risico's in het onderhoudsproces.

De organisatie is verplicht een registratie bij te houden van de verschillende asbesthoudende onderdelen. Deze registratieplicht ligt vast in de ARBO-wet en maakt onderdeel uit van de verplichte registratie Gevaarlijke Stoffen. Deze registratie wordt uitgevoerd en ook actueel gehouden op de sites.

Binnen NL POMS zijn duidelijke werkafspraken vastgelegd hoe met asbesthoudende materialen moet worden omgegaan. Er zijn speciale asbeststofzuigers beschikbaar en tijdens het verwisselen van onderdelen moet gebruik worden gemaakt van de zogenaamde 'natte methode'. Het toepassen van perslucht om zaken schoon te spuiten is volstrekt verboden.

De toe te passen methode van werken staat zorgvuldig omschreven in de Werkinstructies Arbo en Milieu (WAM editie 2000)

---

opmerkingen:

09. Asbestvoorlichting door de ARBODKL.

Het werken met asbesthoudende onderdelen impliceert een verhoogd risico. Bekendheid met deze risico's is belangrijk en zorgvuldigheid is geboden. De ARBODKL heeft aangeboden om een algemene voorlichting te geven aan het personeel, waarbij alle elementen die extra aandacht verdienen nog eens duidelijk in beeld worden gebracht.

De voorlichting is bedoeld als extra informatie naar het personeel door iedereen nog eens te wijzen op de risico's en het belang om alle preventieve voorzorgsmaatregelen niet alleen te kennen maar ze ook consequent toe te passen.

De voorlichting voor de site Vriezenveen is gegeven in december '99 en de voorlichting voor de zuidelijke sites Brunssum en Eygelshoven is gegeven in januari 2000.

---

opmerkingen:

10. Mogelijke blootstelling aan asbeststof.

Tijdens onderhoudswerkzaamheden kunnen asbestvezels vrijkomen en zich verspreiden door de werkplaatsen. De werkgever is wettelijk verplicht deze achtergrond vervuiling die mogelijk kan optreden door asbeststof periodiek te laten meten en te laten toetsen aan de wettelijke grenswaarden.

Deze metingen moeten worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf. Op de site Vriezenveen zijn deze metingen eind '99 uitgevoerd in opdracht van de ARBODKL. Het resultaat van deze metingen was dat er weliswaar asbesthoudende vezels zijn aangetoond maar de hoeveelheid ver beneden de wettelijke grenswaarden blijft.

Deze meetresultaten zijn ook van toepassing op de overige sites.

Een voorzichtige conclusie is dat de gehanteerde werkmethode blijkbaar redelijk zorgvuldig is en geen schadelijke gevolgen heeft voor de directe werkomgeving binnen de shops. De vastgelegde werkmethode en het toepassen van de PBM's moet ook hier uiteraard onverkort van kracht blijven.

---

opmerkingen:

11. CE markering keuring (US) Arbeidsmiddelen.

De ARBO-wet spreekt zich duidelijk uit over de vereiste CE-markering. Ook de overgangstermijnen zijn inmiddels verstreken. Alle binnen de organisatie gebruikte arbeidsmiddelen moeten voorzien zijn van een CE-markering, of moeten technisch worden gekeurd zodat de risico's zijn onderkend en de veiligheid eveneens is gegarandeerd.

De CE-markering is een garantie dat de fabrikant zich heeft gehouden aan de minimale veiligheidseisen zoals die binnen de EG zijn afgesproken en vastgesteld.

Binnen NL POMS worden veel arbeidsmiddelen gebruikt die worden aangeleverd door de US/Army. Al deze zaken zijn niet voorzien van een CE-merk en zijn ook niet aanvullend gekeurd.

Voor de Arbeidsinspectie is dit een belangrijke zaak en bij controle zal nadrukkelijk op dit wettelijke manco worden gewezen. Het is belangrijk dat er een begin wordt gemaakt met het wegwerken van deze achterstand.

Recentelijk is het besluit genomen dat we binnen NL POMS zelf deze keuringen gaan uitvoeren. Er is contact gelegd met de firma D&F die de vereiste software kan leveren om op een systematische manier deze onderzoeken te kunnen doen. Binnenkort is er nader overleg gepland met de firma D&F en vertegenwoordigers van zowel de site Brunssum als Eyselshoven om te beoordelen of de methode geschikt en volledig is voor onze organisatie. Indien het resultaat van dit overleg positief is zal er een verzoek tot aanschaf worden ingediend. Het is niet uitgesloten dat e.e.a. nog moet worden gecombineerd met een relatief korte training.

In nader overleg moet ook nog worden bepaald hoe en door wie op de sites dit werk daadwerkelijk kan worden uitgevoerd.

Het besluit om te starten met deze veiligheidskeuringen wordt ingegeven door de wettelijke verplichting die hieraan ten grondslag ligt. Tijdens toekomstige controles van de Arbeidsinspecties kan gewezen worden op de problematiek en de voorgestelde wijze om dit probleem op te gaan lossen.

---

opmerkingen:

12. Etikettering gevaarlijke stoffen.

De nationale wetgeving schrijft nadrukkelijk de methode voor hoe gevaarlijke stoffen binnen een bedrijf moeten worden geëtiketteerd. Er moet worden gewerkt met uniforme symbolen en de zogenaamde R en S zinnen moeten door de fabrikant op de verpakking worden aangebracht.

Daarnaast is het wettelijk voorgeschreven dat al deze informatie moet worden aangereikt in de taal van de gebruiker.

Voor NL POMS is dat Nederlands en geen Engels. Gelet op de inzet van uitzendkrachten met name in de afdeling Preserving is dit geen onredelijke eis.

Binnen NL POMS wordt deze zaak gedeeltelijk 'opgelost' door aan te sluiten op het Amerikaanse systeem van MSDS (Material Safety Data Sheets)

NL POMS is wat deze zaak betreft feitelijk afhankelijk van het US Supply systeem.

De voorgaande jaren hebben zich geen ongevallen of problemen voorgedaan die zijn terug te voeren tot een onjuiste of onvolledige informatie van de producten waarmee wordt gewerkt. Dit feit alleen is geen reden om op de huidige methode door te gaan.

Er zijn waarschijnlijk onvoldoende argumenten om voor NL POMS een vrijstelling aan te vragen en te honoreren.

Het consequent volgen van de wetgeving zou betekenen dat de Gevaarlijke Stoffen alsnog moeten worden voorzien van de juiste etiketten.

Technisch is het mogelijk dat NL POMS, als eindgebruiker, deze etiketten alsnog gaat aanbrenge.

Het bijzondere in deze zaak is dat niet de fabrikant of de supplier de producten correct aanlevert, maar dat de eindgebruiker zelf de etiketten aanbrengt.

Dit is hoogst ongebruikelijk maar wel uitvoerbaar.

De industrie heeft etiketteer-programma's ontwikkeld en deze zijn ook bruikbaar binnen onze organisatie.

---

opmerkingen:

13. Veiligheidsadviseur Transport Gev.Stoffen.

De Veiligheidsadviseur Gevaarlijke Stoffen is sinds kort wettelijk verplicht. Deze verplichting wordt opgelegd indien blijkt dat er binnen een bedrijf een bepaalde hoeveelheid gevaarlijke stoffen wordt vervoerd.

De NL POMS sites vallen binnen deze wettelijke criteria en een veiligheidsadviseur is derhalve verplicht.

Op alle sites zijn inmiddels Veiligheidsadviseurs aangewezen en deze collega's hebben ook de juiste opleidingen gevolgd.

In dit opzicht voldoet NL POMS volledig aan de wetgeving en is er van een probleem geen sprake.

---

opmerkingen:

14. Registratie Gevaarlijke Stoffen.

Door de wetgever is zorgvuldig gedefinieerd welke stoffen vallen binnen de categorie 'Gevaarlijke Stoffen'. Ook binnen onze organisatie worden ruime hoeveelheden Gevaarlijke Stoffen opgeslagen en/of verwerkt.

De organisatie is wettelijk verplicht een register bij te houden welke Gevaarlijke Stoffen worden opgeslagen en verwerkt en in welke hoeveelheden en waar deze stoffen zijn opgeslagen.

Deze bedrijfsinformatie is ook belangrijk voor de lokale brandweer in het geval van calamiteiten.

De Arbeidsinspectie kan de organisatie controleren op de naleving van deze wettelijke eis. De Arbeidsinspectie kan in het geval dat deze zaak niet correct is geregeld, een registratie afdwingen door het opleggen van een bestuurlijke boete.

In het verleden is de afspraak gemaakt dat de afdelingen Maintenance deze inventarisaties opstellen en bijhouden. Het is twijfelachtig of deze inventarisaties op de verschillende sites nog correct worden uitgevoerd.

---

opmerkingen:

15. ARBO-jaarplan en ARBO-jaarverslag.

In de recentelijk herziene ARBO-wet is deze verplichting komen te vervallen. Binnen het MT is vorig jaar het besluit genomen het Jaarplan en het Jaarverslag te handhaven.

Met name de jaarplannen zijn een prima instrument om op een gestructureerde manier aan verbeteringen te werken aangaande de arbeidsomstandigheden. Het jaarverslag geeft daarnaast een duidelijk inzicht in de vorderingen die in het voorgaande jaar zijn gemaakt.

Deze informatie is ook uiterst nuttig en bruikbaar in het periodieke overleg tussen de dienstleiding en vertegenwoordigers van het personeel. Daarnaast kan de beschikbare informatie ook dankbaar worden gebruikt in het overleg met de Arbeidsinspectie.

De jaarplannen en jaarverslagen zijn gelet op de gewijzigde wetgeving interne documenten geworden gelden primair voor de eigen organisatie.

---

opmerkingen:

16. Arbeidsinspectie, handhaving en boeteregime.

De Arbeidsinspectie kampt met een aanzienlijk personeelstekort. Dit kan de reden zijn dat NL POMS de voorgaande jaren niet of nauwelijks is 'lastig' gevallen door controles van de Arbeidsinspectie.

Het is evenwel de bedoeling dat de Arbeidsinspectie in het jaar 2000 ook zogenaamde Handhavingsinspecties gaat uitvoeren op Defensiebedrijven.

Belangrijke onderwerpen waarop de AI kan gaan controleren zijn:

- goedgekeurde RI/E
- keuring Arbeidsmiddelen
- NEN 3140 veiligheidskeuringen
- opslag en registratie Gevaarlijke Stoffen
- keuring van de hijswerktuigen en material handling equipment
- ontbreken van verfaanmaakruimtes
- etikettering
- organisatie BHV

Tot voor kort was de Arbeidsinspectie niet bevoegd om zelf maatregelen af te dwingen of tot het zelfstandig opleggen van boetes. Recentelijk heeft de AI de wettelijke bevoegdheid gekregen om in geval van bepaalde overtredingen onmiddellijk boetes op te leggen.

---

opmerkingen:

17. Spotpainten, stralen en schuren in de Preserveringswerkplaats.

De omvang en intensiteit van de werkzaamheden is het feitelijke probleem. Er worden werkzaamheden uitgevoerd op plaatsen die daar oorspronkelijk niet voor zijn ontworpen.

Het probleem bij spotpainten is het vrijkomen van en de blootstelling aan vluchtige oplosmiddelen. Bij schuren en slijpen komt het gevaarlijke Strontium-Chromaat houdend stof vrij. Het probleem is ook de verspreiding van deze stoffen door de totale werkruimte en de vervuiling die optreedt in het verwarming- en ventilatiesysteem.

De beschikbare ruimtes, in combinatie met de huidige werkzaamheden, voldoen niet aan de huidige eisen van de techniek. De genoemde werkzaamheden zouden feitelijk niet moeten worden uitgevoerd in de bestaande werkruimte. De risico's verbonden aan de blootstelling van stof en oplosmiddelen zijn zodanig dat de ruimte ook technisch en infrastructureel moet worden aangepast.

Alleen de toepassing van persoonlijke beschermingsmiddelen is onvoldoende.

Maatregelen die NL POMS zelf kan nemen:

- werkzaamheden zoveel als mogelijk uitvoeren in zowel de verfcabine als de straalcabine
- spotpainten is de werkplaats minimaliseren en concentreren is de namiddag
- uiterst consequent toepassen van PBM's
- stofzuigers gebruiken na de werkzaamheden om verspreiding van stof te voorkomen
- de werkplaatsen periodiek laten reinigen door eigen personeel
- de werkplaatsen 1x per jaar industrieel laten reinigen

Maatregelen (financiering) buiten NL POMS:

- aanschaffen van gereedschap met bronafzuiging
- aparte werkruimte plaatsen de zogenaamde 'Dongense oplossing' voorzien van bronafzuiging,

---

opmerking:

18. Opslag van verf en de verfaanmaakruimte.

Op de sites Vriezenveen en Brunssum zijn er recentelijk voorzieningen gerealiseerd zodanig dat de opslag van verf en oplosmiddelen voldoet aan de wetgeving (CPR 15-1) en ook aansluit op de vereiste opslagbehoefte. De aanleiding hiertoe is gelegen in de inspecties van het Min. van VROM. De oplossing voor de site Vriezenveen, aanpassing van het voormalige MRE-gebouw) is gefinancierd door MOD/NL. De verwarmde opslagcontainer voor de site Brunssum is gefinancierd door de US/Army.

Voor de site Eyselshoven en de SSA kan er een goede verfopslagruimte worden gerealiseerd in de voormalige wapenkamer, gebouw L. Hiertoe worden thans voorstellen uitgewerkt. De financiële consequenties zullen worden besproken met de US-contractpartner met het nadrukkelijke verzoek deze aanpassing ook te financieren. In de eindsituatie beschikken dan alle NL POMS locaties over een goede verfopslagruimte .

Gelet op de hoeveelheden verf die op jaarbasis worden verwerkt moeten de sites beschikken over een aparte goed ingerichte verfaanmaakruimte. Deze voorziening is op geen van de site aanwezig. In de projecten die zijn aangevraagd door LAS/IROM bij NATO is deze verfaanmaakruimte met name genoemd.

---

opmerkingen:

19. BARK.

Alle radioactieve stoffen binnen ons bedrijf vallen onder het speciale regiem van BARK. Per site zijn alle betreffende onderdelen geïnventariseerd zodat duidelijk is welke onderdelen radioactieve stoffen bevatten en waar die vervolgens zijn opgeslagen op de site.

Deze bedrijfsinformatie is erg belangrijk o.a. in geval van een grootschalige brand.

Voor wat dit onderdeel betreft, voldoet NL POMS aan alle daaraan te stellen eisen.

Collega dhr. M. Schoenmaker is namens NL POMS de beheerder van het zogenaamde BARK-dossier en is ook de contactpersoon naar de SBD (Stralings Beschermingsdienst van Defensie.)

Voor NL POMS is door de SBD (Stralings Beschermingsdienst) een formele autorisatie afgegeven. Een voorwaarde om de autorisatie af te geven is dat de vereiste inventarisaties en registraties correct zijn uitgevoerd en dat per site een tweetal collega's zijn opgeleid als zogenaamde Stralingsdeskundige. NL POMS heeft aan al deze verplichtingen voldaan.

Recentelijk is de site Coevorden formeel uit de autorisatie gehaald van NL POMS.

---

opmerkingen:

20. NATO – LAS/IROM – DGW&T milieuprojecten.

Middels een eenmalige ‘POMS-brede’ actie wordt geprobeerd om de noodzakelijke aanpassingen zoals die zijn aangereikt vanuit de onderzoeken van de ARBODKL (Strontium Chromaat) en de VROM milieu-inspecties te realiseren op alle sites zodat wettelijke tekortkomingen in de infrastructuur in een keer worden opgelost. De nu aanwezige achterstand dient te worden weggewerkt voor alle sites.

MOD/NL is niet genegen om middels voorfinanciering te investeren in de noodzakelijke voorzieningen. Alle aanpassingen zijn noodzakelijk vanwege een aanscherping van de nationale milieu-wetgeving. Er is in dit geval sprake van zogenaamde “Urgent Requirements”. Volgens LAS/IROM moeten vanuit deze achtergrond alle site aanpassingen rechtstreeks voor financiering worden aangeboden bij NATO.

LAS/IROM heeft hiertoe schriftelijk opdracht gegeven aan de Regionale Directie DGW&T te Eindhoven om de verschillende projecten als voorlopige ontwerpen voor te bereiden en te voorzien van een zogenaamde ‘type B cost estimate’. Dit is een zeer globale en royale kostenraming. De DGW&T heeft midden januari de stukken aangeleverd in Den Haag bij LAS/IROM.

De nu in voorbereiding zijnde projecten:

A. Vriezenveen:

- opslagdepot gevaarlijk afval
- vervanging 2 afgekeurde ondergrondse tanks
- 3500 sqm betonverharding t.p.v. open opslag
- separate cabine in de Preserveringswerkplaats
- vervanging betonvloer van de wasplaats
- vloestofdicht maken van de N plateaus

B. Brunssum:

- 3500 sqm betonverharding t.p.v. open opslag
- separate cabine in de Preserveringswerkplaats
- vloestofdicht maken van de N plateaus

C. Eygelshoven:

- spatschermen achter de bospompen
- lekbakken t.p.v. de vulpunten
- herstel betonvloer van de wasplaats
- aansluiten van de wasplaats op de riolering
- vloestofdicht maken van de N plateaus

opm. Er is nog geen financiële oplossing voor de gevraagde 2 punts wielvrijheffers op de KONI hefbruggen.

Het geheel vergt een investering van ettelijke miljoenen gulden.

Nadat NATO formeel heeft ingestemd met deze projecten zal de DGW&T starten met de technische voorbereiding van de projecten. De separate werkruimte in de conserveringsruimte zal na de NATO goedkeuring met voorrang worden gerealiseerd.

---

opmerking:

21. KIWA keuringseisen ondergrondse opslag tanks.

Keuringen aan ondergrondse stalen opslag tanks mogen uitsluitend worden uitgevoerd door gecertificeerde bedrijven.

De methodiek van keuren ligt vast in protocols die zijn opgesteld en uitgegeven door de KIWA. De keuring vindt dus plaats door een onafhankelijk bedrijf.

Er wordt qua keurings-frequentie onderscheid gemaakt tussen opslag tanks voor zuivere aardolieproducten en opslag tanks voor zogenaamde afvalproducten. Tanks met afvalproducten worden frequenter gekeurd.

Stalen ondergrondse tanks moeten na een periode van 15 jaar worden vervangen tenzij middels een uitgebreide keuring kan worden aangetoond dat de tanks, inclusief de leidingen nog in een goede conditie zijn.

Tijdens de 15 jaarlijkse keuringen worden zorgvuldig gekeken naar:

- oorspronkelijke fabricage- en installatie-certificaten
- resultaten van de jaarlijkse metingen kathodische bescherming
- luchtdichtheid van de tank en de leidingen
- kwaliteit van de beschermende coating rondom de tank
- mate van inwendige corrosie in de tank

Een aantal tanks in Vriezenveen, Eygelshoven en ook Coevorden zijn afgekeurd vanwege inwendige corrosie.

De (alle) tanks in Brunssum zijn afgekeurd vanwege de ondeugdelijke kwaliteit van de beschermende coating rondom de tank.

Gelet op het door VROM vereiste tijdsschema voor de site Brunssum (uitvoering binnen 6 maanden) zijn de kosten van deze vervangingsoperatie betaald door MOD/NL.

Het is de vraag of deze kosten niet in rekening moeten worden gebracht bij de US/Army of rechtstreeks door de Host of de User Nation bij NATO. Deze zaak vereist voor de toekomst nader overleg.

Op de sites Vriezenveen, Eygelshoven en ook Coevorden ontbreekt het dwingende tijdsschema van VROM, door het feit dat de inspecties van de tanks destijds geen onderdeel uitmaakten van de VROM-rapportages.

-----
opmerking:

22. Keuring heftrucks, Mat. Handling equipment.

De US/Army heeft veel Still vorkheftrucks voor gebruik ter beschikking gesteld aan NL POMS. Onderhoud en beheer is een zaak van de US/Army. Dat geldt ook voor het zwaardere Material Handling equipment zoals de M10A.

Als deze Arbeidsmiddelen moeten periodiek worden gekeurd en voorzien zijn van het vereiste CE-merk.

De Still heftrucks voldoen in meerdere opzichten niet aan de wettelijke eisen ook het CE-merk ontbreekt en er heeft geen alternatieve keuring plaats gevonden. De voertuigen worden zonder restrictie onbeperkt ingezet.

De zogenaamde lepels van alle vorkheftrucks, dus ook van de M10A, moeten tenminste 1x per jaar worden gekeurd.

Al deze wettelijk vereiste keuringen blijven binnen NL POMS achterwege. Dit kan tot aanzienlijke problemen aanleiding geven op het moment dat er een ongeluk plaats vindt, of dat de Arbeidsinspectie komt controleren op de naleving van de veiligheidswetgeving.

---

opmerking:

23. Grijze ARBO-zorg.

De wettelijk afdwingbare zaken zoals bijvoorbeeld de bekende beeldschermstoel worden zonder noemenswaardige problemen gefinancierd vanuit het US-budget.

Er zijn legio ARBO-zaken die niet wettelijk afdwingbaar zijn, maar wel zeer redelijk zijn en de arbeidsomstandigheden aanzienlijk kunnen verbeteren. Ik verwijs in dit geval ook naar de onderwerpen zoals die genoemd zijn in hoofdstuk 07 'Klimaat onderzoek kantoren'.

Jaarlijks wordt een bescheiden budget aangevraagd bij NATCO om deze bovenwettelijke voorzieningen te kunnen realiseren. Ook voor het kalenderjaar 2000 is een klein budget beschikbaar aangevraagd en ook toegekend.

De siteleiding kan in overleg met de vertegenwoordigers van het personeel een plan opstellen welke zaken met voorrang moeten worden gerealiseerd. Ook de onderwerpen in het jaarplan kunnen als basis dienen voor deze zogenaamde 'Grijze Arbo-zorg'.

---

opmerking:

24. SMiKL en MUP.

In opdracht van LAS/IROM zijn op alle Defensieobjecten zogenaamde SMiKL inventarisaties uitgevoerd en op basis van de bevindingen is aansluitend een zogenaamd MUP (Milieu Uitvoeringsplan) opgesteld.

De MUP is het instrument dat op een gestructureerde manier inzicht geeft in de milieuproblemen op een locatie en gelijktijdig ook aangeeft hoe, wanneer en door wie een voorkomend probleem moet worden opgelost. Deze systematiek van Milieuzorg is ontwikkeld in samenwerking met VROM. Er is een relatie tussen dit milieuzorgsysteem en de verleende milieuvergunningen op hoofdlijnen. De globale vergunning is mogelijk als gelijktijdig een milieuzorgsysteem is geïmplementeerd.

NL POMS heeft zich keurig geconformeerd aan deze opdracht de MUP's voor de sites Brunssum en Vriezenveen zijn gereed.

De documenten zijn ook ter informatie verstuurd aan onze 'opdrachtgever' LAS/IROM met het verzoek een goede oplossing te vinden voor de financiering van een aantal zaken binnen NL POMS sites.

Er moet eerst duidelijkheid zijn omtrent de financiering van de verschillende projecten.

Een aantal onderwerpen heeft geen infrastructurele component maar vereist een organisatorische maatregel binnen de organisatie.

Ik denk hierbij o.a. aan:

- etikettering gevaarlijke stoffen
- registratie gevaarlijke stoffen

---

opmerking:

25. Drijver der Inrichting.

Dit is een juridische term die ter sprake komt ten tijde van de VROM Milieuhandhavingsinspecties.

Het Min. van VROM wil slecht met een beperkt aantal KL-instanties corresponderen als het gaat over milieuproblemen.

Binnen het overleg tussen het Min. van VROM en MOD/NL is ooit afgesproken dat voor alle objecten binnen de KL de Garnizoenscommandanten het aanspreek punt zijn voor VROM.

Alle KL objecten zijn verspreid over de verzorgingsgebieden van de Garnizoenen. De voorgestelde oplossing lijkt zinvol en werkbaar.

De NL POMS sites zijn vervolgens ook ingebracht bij de verschillende Garnizoenen.

De zuidelijke sites vallen onder het Garnizoen Venlo en de site Vriezenveen valt onder het Garnizoen Steenwijk.

Op het moment dat zich serieuze problemen voordoen is deze oplossing echter niet doelmatig. Dit heeft te maken met de bijzondere positie van NL POMS organisatie binnen de KL. De relatie met de Amerikanen is een complicerende factor en dat geldt ook voor het feit dat er sprake is van zogenaamde NATO funded property.

Het is niet uitgesloten dat de General Manager in de toekomst de ‘Drijver der Inrichting’ gaat worden voor de NL POMS sites. Hierover is een discussie gaande.

-----
opmerking:

26. LAS/IROM milieu-matrix.

De KL heeft zich verplicht informatie te verstrekken over de zogenaamde milieubelasting van de totale KL. De doelstelling is inzicht te krijgen in de huidige milieubelasting van de verschillende Defensie-bedrijven en deze milieubelasting op een aantal terreinen terug te dringen.

Deze informatie over de milieubelasting is een afspraak die is vastgelegd met de 2^e kamer en betreft landelijk milieubeleid en doelstellingen.

LAS/IROM heeft hiertoe een matrix opgesteld waarin allerlei milieugegevens van de sites moeten worden vermeld. Ook vorig jaar is een soortgelijke matrix gevraagd en opgesteld.

Het betreft gegevens omtrent:

- brandstof verbruik
- olieverbruik
- waterverbruik
- hoeveelheid verf
- hoeveelheid oplosmiddelen
- hoeveelheden freon
- aantal leasevoertuigen en gereden km's
- etc, etc,

---

opmerking:

27. BBA.

Dit is een kostbare en gecompliceerde zaak. De systematiek is vastgelegd in een uitvoerig rapport, waarin o.a. het meetsysteem, aard van de werkzaamheden en de toekenningscriteria zijn vastgelegd.

De BBA problematiek is recentelijk geëvalueerd mede om te komen tot een uniforme aanpak voor alle sites.

Het uiteindelijke doel is dat de arbeidsomstandigheden zodanig worden aangepast dat uitkeringen in het kader van de BBA tot het verleden behoren of nog slechts sporadisch voorkomen. Het automatisme van deelname aan de regeling moet worden gestopt of tot het absolute minimum worden teruggebracht.

Collega's zoals dhrn. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED] houden zich intensief bezig met de verdere uitwerking en toepassing van de BBA regeling.

Wellicht kunnen zij meer duidelijkheid geven over:

- huidige stand van zaken
- zich voordoende problemen
- toekomstige aanpak

---

opmerking: